

ІСТОРИЧНЕ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>третьій (освітньо-науковий)</i>
Галузь знань	<i>03 Гуманітарні науки</i>
Спеціальність	<i>032 Історія та археологія</i>
Освітня програма	<i>Історія</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>1 рік підготовки осінній семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>3 кредити ЄКТС/ 90 год (Лекції – 26 год.; семінарські заняття – 14 год.; реферат – 10 год.; самостійна робота здобувача (СР) – 50 год.).</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Екзамен, модульна контрольна робота, реферат</i>
Розклад занять	<i>Лекції (щотижня з 5-го тижня відповідно до графіку навчального процесу для докторів філософії), Семінарські заняття (щотижня, бажано з 6-го тижня) Розклад занять розміщено за посиланням https://rozklad.kpi.ua</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор: д.і.н., проф. Костишева Світлана Олександрівна, 204-90-83; kostilyeva.svitlana@lil.kpi.ua; д. і. н., доц. Тарнавський Ігор Станіславович, 096-384-25-62, tarnavskyi.ihor@lil.kpi.ua Семінарські: д.і.н., проф. Костишева Світлана Олександрівна, 204-90-83; kostilyeva.svitlana@lil.kpi.ua; д. і. н., доц. Тарнавський Ігор Станіславович, 096-384-25-62, tarnavskyi.ihor@lil.kpi.ua</i>
Розміщення курсу	<i>Курси розміщені на дистанційній платформі «Сікорський» із застосуванням платформ Google classroom f7do76w</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Предмет навчальної дисципліни передбачає реалізацію низки завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації, формує системне наукове світорозуміння, загальну і дослідницьку культуру, розвиває практичні навички наукового пошуку, забезпечує теоретико-методологічну зрілість майбутніх істориків.

Здобуті у процесі вивчення дисципліни «Історичне джерелознавство» знання, вміння та досвід сприятимуть усвідомленню культурно-інтелектуального підґрунтя джерельної бази, розвитку наукового мислення, розумінню норм та принципів наукової етики, продукуванню інноваційних ідей та нарощуванню аналітичного інструментарію для успішної реалізації власного наукового проекту.

Комплексний підхід до вивчення джерел різної генеалогії є особливо актуальним у контексті реалізації стратегічних завдань державної гуманітарної політики та інформаційної безпеки України на сучасному етапі.

Метою навчальної дисципліни є

– сприяння розширенню у молодих науковців розуміння концепції історичного джерелознавства, закономірностей походження історичних джерел, їхньої природи та характеру, класифікації, особливостей формування джерельної бази та її структури. Сформувані чіткі теоретичні уявлення в галузі історичного джерелознавства та здатність на практиці використовувати теорію і методику у наукових дослідженнях

– формування у аспірантів **компетентностей** згідно з вимогами освітньо-наукової програмитретього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти:

- ЗК2 Здатність до генерування нових знань при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, розв'язання актуальних наукових та соціокультурних проблем.
- ЗК3 Здатність проводити критичний аналіз, оцінку і синтез нових та складних ідей, синтезувати теоретичні знання (концепції) з результатами власних досліджень.
- ФК3 Здатність до критично-оцінювального ставлення до історичної спадщини попередніх поколінь дослідників, їх досвіду, а також результатів сучасних досліджень, виявлення й аргументованої критики фальсифікованих і псевдонаукових розробок за спеціальністю історія та археологія.
- ФК4 Здатність до критично-оцінювального ставлення до різних типів історичних джерел, активного використання їх у власних наукових працях.
- ФК5 Здатність давати експертну оцінку науковим працям зі спеціальності історія та археологія, виконувати функції наукового керівника і консультанта, а також наукового редактора текстів зі спеціальності історія та археологія, співпрацювати з редакторами власних наукових робіт.
- ФК6 Здатність забезпечувати високий рівень якості власних наукових та науково-методичних праць.
- ФК7 Здатність визначати, науково обґрунтовувати та критично оцінювати перспективні наукові проблеми в рамках спеціальності історія та археологія й пропонувати шляхи їх вирішення.
- ФК8 Здатність планувати й організовувати роботу дослідницьких колективів для вирішення наукових та науково-освітніх завдань, а також реалізовувати колективні дослідницькі проекти.
- ФК10 Здатність до наукової комунікації в академічному середовищі, у тому числі й міжнародному, організації й проведення комунікативних заходів задля налагодження співпраці з широкими колами громадськості.

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти набудуть таких загальних **програмних результатів навчання**:

ПРН-2 Уміти на основі знань шукати й верифікувати різнотипні джерела, формувати з них джерельну базу достатню для вирішення конкретних дослідницьких завдань.

ПРН-5 Знати, враховувати й переосмислювати наявні історичні й джерелознавчі наукові концепції.

ПРН-7 Уміти аргументовано оцінювати рівень досліджень, наявних в історичній галузі.

ПРН-11 Знати сучасні концепції планування й організації історичних досліджень з урахуванням сучасних методів і засобів.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Навчальна дисципліна є основою підготовки докторів філософії, тому передбачає освітньо-

наукову підготовку першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівня вищої освіти з курсів історичних дисциплін підсумовуючи та узагальнюючи їх.

Пререквізити - дисципліна не має міждисциплінарний характер оскільки викладається в 1- му семестрі.

Постреквізитами є формування наукового світогляду аспірантів з освітньої програми «Історія» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти; є однією з основних для здобуття дослідницьких навичок і світоглядних засад майбутніх учених-істориків та забезпечує навчальні курси дисциплін «Історичне джерелознавство», «Архівознавство», «Інформаційно-комунікативні технології у історичних дослідженнях» та є базовою основою для підготовки розділів дисертаційної роботи.

3. Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Загальна теорія історичного джерелознавства

Тема 1.1. Предмет, методологічні основи історичного джерелознавства.

Тема 1.2. Класифікаційні ознаки і критерії класифікації історичних джерел.

Тема 1.3. Міждисциплінарні і міжпредметні зв'язки, значення історичного джерело-знавства для наук соціогуманітарного циклу.

Розділ 2. Аналітико-інформаційне та прикладне джерелознавство

Тема 2.1. Джерелознавча критика, її етапи.

Тема 2.2. Методики пошуку і опрацювання історичних джерел.

Тема 2.3. Основні групи джерел та новітні методики їх дослідження.

Розділ 3 Комплекси джерел з історії України.

Тема 3.1. Джерела з історії стародавніх часів та середньовіччя (IX – XVI ст.).

Тема 3.2. Історичні джерела доби нової історії (XVII – XIX ст.).

Тема 3.3. Особливості джерельної бази історії України новітньої історії (XX ст.).

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для підготовки до лекційних, семінарських занять, модульної контрольної роботи, самостійної роботи тощо використовується базова та додаткова література (надалі – література). Література, яку треба використовувати для опанування дисципліни, опрацьовується аспірантом самостійно із застосуванням інтернет-ресурсів, Google classroom та методичного кабінету кафедри історії. В умов дистанційного навчання можна готуватись за допомогою розміщеної в е-вигляді літературою в Google classroom з дисципліни та методичного кабінету кафедри.

4.1 Базова література

1. Воронов В. Джерелознавство історії України: Курс лекцій / Воронов В. – Д.: Видавництво Дніпропетровського університету, 2003. – 336 с.
2. Джерелознавство історії України: Навч. посіб. / Макарчук С. А. – Л. : Світ, 2008. – 512с.
3. Історичне джерелознавство: Підручник / Я. С. Калакура, І. Н. Войцехівська та ін.; Ред. С. В. Головка. – К.: Либідь, 2002. – 488 с.
4. Конончук І. Джерелознавство: Навч.-метод. посібник / Конончук І. – Ніжин: НДПУ ім. М. Гоголя, 2004. – 88 с.

4.2.Додаткова література

5. Антонович В. Б. Лекції з джерелознавства / Ред. М. Ковальський. – Острого; Нью-Йорк: Українська Вільна Академія Наук у США, Національний університет «Острозька академія», 2003. – 382 с.
6. Багалій Д. І. Вибрані праці: у 6 т. / Д. І. Багалій. – Х., 1999. (Золоті сторінки, повне зібр.). Т. 2: Джерелознавство та історіографія історії України / упоряд. В. В. Кравченко. – 2001. – 660 с.
7. Богдашина О. М. Джерелознавство історії України: питання теорії, методики, історії / О. М. Богдашина. – Х.: Сага, 2010. – 212 с.
8. Бурім Д. В. Особові справи українських вчених в Архіві Університету Гумбольдта в Берліні: Зенон Кузеля, Віктор Леонтович, Іван Мірчук / Д. В. Бурім // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2014. – Вип. 41. – С. 182–187.
9. Великопольська У. Теоретичні аспекти джерелознавства у науковій спадщині Мирона Кордуби / У. Великопольська // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. – К., 2007. – Ч. 15. – С. 158–180.
10. Войцехівська І. Н., Дмитрієнко М. Ф. Спеціальні історичні дисципліни // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. – К. : Наукова думка, 2012. – Т. 9. – 944 с. : іл. .
11. Гандрабура Н. Я. Україномовна окупаційна преса як джерело з історії нацистської експлуатації населення України (1941–1944 рр.) / Н. Я. Гандрабура // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2014. – Вип. 38. – С. 338–342.
12. Данильчук В. Р. Остарбайтери з Рівненщини: джерельна база дослідження / В. Р. Данильчук // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2013. – Вип. 37. – С. 265–270.
13. Дашкевич Я. Майстерня історика: Джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни: Збірник праць / Я. Дашкевич; упоряд.: Андрій Гречило, Мирон Капраль, Андрій Фелонюк; Нац. акад. наук України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. Г. Грушевського, Львів. від-ня. – Л.: Піраміда, 2011. – 791 с.
14. Джерела з історії Полтавського полку: (середина XVII–XVIII ст.) / упоряд.: В. О. Мокляк. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2013. Т. 5: Компути та ревізії Полтавського полку: «ВЪдненіе полку Полтавского о козаках конных и ПЪшіхъ» 1733 р. (Ревізія 1733 р.). – 474 с.
15. Джерелознавство історії стародавнього світу: метод. рек. до практ. занять / уклад. І. Д. Воротняк. – Чернівці: ЧНУ, 2011. – 87 с.
16. Джерелознавство історії України // Наукові праці історичного факультету / Запорізький держ. ун-т. – Запоріжжя, 1999. – Вип. 6. – С. 190–235.
17. Джерелознавство і археографія історії України XVI – першої половини XVII ст. / Дніпропетр. ун-т; Уклад. Ковальський М. – К., 1993. – 102 с.
18. Джерелознавство та історіографія історії України / Редкол.: В.В. Кравченко (голов. ред.) та ін.; Упоряд., вступ. ст., комент. В.В. Кравченко, 2001. – 660 с.
19. Джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни: Частина 5 // «Істину встановлює суд історії». – К., 2004. – Т. 2. – С. 469–550.
20. Діанова Н. М. Наративні джерела про діяльність Херсонсько-таврійського архієпископа Гавриїла (Розанова) / Н. М. Діанова // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2014. – Вип. 41. – С. 203–207.
21. Дудник О. В. Актуальні проблеми джерелознавства і історіографії Уманщини в працях вітчизняних і зарубіжних дослідників.// Поділля у контексті української історії. – Вінниця, 2001. – С. 11–17.

22. Заболотна І. Теоретичні проблеми джерелознавства в науковому доробку Івана Крип'якевича та Мирона Кордуби: порівняльний аспект / І. Заболотна // Вип. 1 (119) // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2014. – Вип. 1 (119). – С. 15–19.
23. Звілінський С. О. Радянська революційна мемуаристика 1920–30-х рр. (на прикладі катеринославського істпарту) / С. О. Звілінський // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2014. – Вип. 41. – С. 246–253.
24. Історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни: Розд. 4 // Україна та Росія: проблеми політичних і соціокультурних відносин. – К., 2003. – С. 497–602.
25. Історіографія та джерелознавство // Збірник праць / Львівська наук. б-ка ім. В. Стефаника. Наук.-дослід. центр періодики. – Львів, 2001. – Вип. 9. – С. 587–622.
26. Історія, історіософія, джерелознавство: ст., розвідки, замітки, есе: іст. зб. / НАН України, Респ. асоц. українців; наук. ред.: В. Ульяновський, Л. Довга. – К.: ІНТЕЛ, 1996. – 353 с.
27. Калакура Я. Володимир Антонович як фундатор українського джерелознавства / Я Калакура // Четверта академія пам'яті професора Володимира Антоновича, 26–27 березня 1998 року. – К., 1999. – С. 17–25.
28. Калакура Я. Методика опрацювання джерел і літератури в українознавчому дослідженні / Ярослав Калакура // Українознавство. – 2012. – № 2. – С. 54–62.
29. Китиченко Т. С. М. В. Довнар-Запольський та його внесок у розвиток джерелознавства історії України / Т. С. Китиченко // Міжнародна наукова конференція «Сучасна україністика: наукові парадигми мови, історії, філософії». – Х., 2008. – Ч. 5, секція 5, 6. – С. 62–67.
30. Ключевський В. О. Курс лекцій по источниковедению / В. О. Ключевский // Сочинения: В 8 тт. – М., 1959. – Т. 6. – С. 5–56; Комментарии. – С. 467–471.
31. Ковальський М. П. Актуальні проблеми джерелознавства історії України XVI–XVII ст. / М. П. Ковальський // Український археографічний щорічник. – Вип. I. – К.: Наукова думка, 1992. – С. 261–270.
32. Ковальський М. П. Володимир Антонович (1834–1908) і Іван Крип'якевич (1880 – 1967). Спроба історіографічного порівняння в галузі джерелознавства і археографії / Микола Павлович Ковальський // Наукові записки Острозької Академії. – Острог, 1999. – Ч. II. – С. 6–15.
33. Ковальський М. П. Історіографія джерелознавства історії України: Періодизація. Проблематика. Перспективи / М. П. Ковальський // Історична наука на порозі XXI століття: підсумки та перспективи. – Х., 1995. – С. 131–137.
34. Ковальський М. Роздуми над станом і перспективами українського теоретичного джерелознавства / М. Ковальський // Міжнародний Науковий Конгрес «Українська історична наука на порозі XXI століття», Чернівці, 2000 р. – Чернівці, 2001. – Т. 4. – С. 139–141.
35. Ковальський М. Проблеми теоретичного джерелознавства в колективній праці кінця XIX ст. французьких істориків Ш. Ланглуа і Ш. Сеньбоса / М. Ковальський // Наукові записки / Національний ун-т «Острозька академія». Історичні науки. – Острог, 2002. – Вип. 2. – С. 195–206.
36. Ковальчук О. Історія джерелознавства: предмет та метод дослідження / О. Ковальчук // III Міжнародний науковий конгрес українських істориків «Українська історична наука на шляху творчого поступу». – Луцьк, 2007. – Т. 1. – С. 225–228.
37. Ковальчук О. О. Українське історичне джерелознавство доби романтизму: / Ковальчук О. О. – К.: [б. в.], 2011. – 324 с.
38. 53. Конта Р. М. «Хроніки НТШ» як джерело до висвітлення етнологічного наукового доробку членів Наукового товариства ім. Шевченка / Р. М. Конта // Наукові праці

- історичного факультету Запорізького національного університету. – 2013. – Вип. 37. – С. 278–282.
39. Лукашевич О. Філософська герменевтика й проблеми теоретичного джерелознавства / О. Лукашевич // Наукові записки / Кіровоградський держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. – Вип. 15. – С. 214–227.
40. Луценко Є. М. Внесок М. В. Довнар-Запольського в джерелознавство України / Є. М. Луценко // Українське архівознавство: історія, сучасний стан та перспективи. – К., 1997. – Ч. 1. – С. 250–252.
41. Міжнародний з'їзд славістів (13; 2003; Любляна). XIII Міжнародний з'їзд славістів, Любляна, Словенія, 15-21 серпня 2003 р. Джерелознавство, історія та культурологія слов'янських народів: доповіді / Нац. акад. наук України, Ін-т історії України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Укр. комітет славістів, Дослід.-інформац. центр “Міжслов'ян. ініціатива”. – К. : Ін-т історії України Нац. акад. наук України, 2003. – 62 с.
42. Онопрієнко В. Л. Джерела з історії Українського наукового товариства в Києві / В. Л. Онопрієнко, Т. О. Щербань. – К.: нформ.-аналіт. агентство, 2008. – 352 с.
43. Павленко С. Джерелознавство історії України та проблеми українознавства / С. Павленко // Українознавство: стан, проблеми, перспективи розвитку. – К., 1993. – С. 26–27.
44. Павленко С. Ф. До питання про періодизацію історіографії українського джерелознавства / Павленко С. Ф. // Вісник / Київський нац. ун-т ім. Т.Шевченка. Сер.: Історія. – К., 2001. – Вип. 54. – С. 17–18.
45. Підгаєцький В. В. Основи теорії та методології джерелознавства з історії України ХХ століття : навч. посіб. для іст. ф-тів ун-тів / В. В. Підгаєцький. – Д. : Вид-во Дніпропетр. ун-ту, 2001. – 391 с.
46. Подкур Р. Документы органов государственной безопасности УССР 1920 – 1930-х годов: источниковедческий анализ / Р. Подкур, В. Ченцов – Тернополь, 2010. – 372 с.
47. Приходько Я. Текст як факт соціальної комунікації (джерелознавство в системі інтелектуальної історії) / Я. Приходько // Ейдос. – К., 2005. – Вип. 1. – С. 77–82.
48. Проблеми архівознавства і джерелознавства: Зб. наук. пр. : До 90-річчя від дня народж. В.І.Стрельського / [Редкол.: В.П.Ляхощкий (голова) та ін.]. – К. : [УДНДІАСД], 2001. – 413 с.
49. Санцевич А. В. Джерелознавство з історії Української РСР, 1917–1941. – К. : Наук. думка, 1981. – 206 с.
50. Світленко С. І. Народництво в Наддніпрянській Україні 60–80-х років ХІХ століття: проблеми історіографії, джерелознавства та археографії : Автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. іст. наук. 07.00.06 / Світленко С. І. – Дніпропетровськ, 2000. – 34 с.
51. Скорейко Г. М. Джерелознавство історії України: Навч.-метод. посіб. / Скорейко Г. М. – Чернівці: Технодрук, 2011. – 179 с.
52. Стеценко Н. М. Джерелознавство як теоретична база історико-педагогічного дослідження / Н. М. Стеценко // Педагогічний дискурс. – Хмельницький, 2013. – Вип. 15. – С. 679–682.
53. Теоретичні проблеми вітчизняної історії, історіографії та джерелознавства / Ю. М. Алексеєв, Я. В. Верменич, А. Г. Слюсаренко та ін.; За ред. Ю.М.Алексеєва. – К.: Вища школа, 1993. – 185 с.
54. Теоретико-методологічні проблеми історичного джерелознавства в інформаційному суспільстві // Вісник. Сер. / Дніпропетровський ун-т. – Дніпропетровськ, 2000. – Вип. 8. – С. 38–83.
55. Топографічні описи як джерело з історії грецьких громад України (кін. ХVІІІ – поч. ХІХ ст.) / А. Гедьо // Історико-географічні дослідження в Україні : Зб. наук. пр. – 2006. – Число 9. – С. 347–365.

56. Удод О. Історія повсякденності: питання методології, історіографії та джерелознавства / О. Удод // Актуальні проблеми вітчизняної історії ХХ ст. – К., 2004. – Т. 2. – С. 286–313.
57. Шаблій О. Історико-географічне джерелознавство / О. Шаблій, О. Вісьтак // Історія української географії. – Тернопіль, 2000. – Вип. 2. – С. 7–12.

4.3. Інформаційні ресурси

1. Архівні зібрання України [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://www.archives.gov.ua/Publicat/Arch_zibr.php/
2. Демещук А. В. Джерела вивчення історії первісного суспільства. Електронний ресурс: [Режим доступу]: <http://kuprienko.info/demeshhuk-a-v-dzherela-vivchennya-istoriyi-pervisnogo-suspil-stva/>
3. Джерела з історії Стародавнього Сходу. Електронний ресурс: [Режим доступу]: <http://istoryk.in.ua/dzherela-z-istoriyi-starodavnogo-shodu/>
4. Ізборник. Історія України ІХ-ХVІІІ ст. Першоджерела та інтерпретації. Електронний ресурс: [Режим доступу]: litopys.org.ua
5. Історичні джерела та їх використання. Електронний ресурс: [Режим доступу]: www.history.org.ua/?termin=Dyplomat_sluzhba_Khmelnyskogo
6. Мемуари сучасників як джерело з історії Української революції. Електронний ресурс: [Режим доступу]: www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pviu/2009_4/2.pdf49. Основні джерела з історії України. Електронний ресурс: [Режим доступу]: <http://readbookz.com/book/200/7592.html>
7. Серія «Спеціальні довідники» [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.archives.gov.ua/Publicat/References/>
8. Усні й письмові джерела історії України. Електронний ресурс: [Режим доступу]: gufer.net/history/677-usn-y-pismov-dzherela.html

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Під час вивчення навчальної дисципліни заплановано проведення 13 лекційних та 7 семінарських занять, написання 1-ї модульної контрольної роботи, реферату та експрес-контрольних робіт на лекціях

Під час вивчення навчального матеріалу застосовуються наступні **методи навчання**

Під час **лекцій** використовуються методи проблемного навчання (проблемний виклад навчального матеріалу, евристична бесіда, дослідницький метод з урахуванням конкретного досвіду роботи з архівними документами, дотичного до науково-дослідної теми аспіранта).

На **семінарських** заняттях аспіранти беруть участь у різних формах роботи, які передбачають:

- виступ з основного питання або усна наукова доповідь (застосування імітаційного методу);
- доповнення, запитання до доповідача, рецензія на виступ в основному передбачають неігрові методи імітації;
- участь у дискусіях (можливості дискусійного методу дають змогу формувати навички поведінки при суперечках, зіткненні позицій, аналізу суперечностей у змістовому матеріалі й т. ін.; метод може використовуватись у будь-яких організаційних формах навчання);
- інтерактивні форми організації заняття, аналіз джерельної бази та монографій по темі дисертації;

– письмові завдання (тестові завдання, творчі роботи, історичні есе тощо) та їх оформлення відповідно до вимог.

Під час семінарських занять викладач використовує особистісно-орієнтовані технології, засновані на активних формах і методах навчання, інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують активізацію самостійної роботи аспірантів (використання аудіо-, відеопідтримки навчальних занять).

Нижче наведено розподіл аудиторних годин за темами курсу та календарний план їх проведення.

Назви розділів і тем	Лекції		Семінарські	
	Години	Тижні навчання*	Години	Тижні навчання*
Розділ 1. Загальна теорія історичного джерелознавства				
Тема 1.1. Предмет, методологічні основи історичного джерелознавства.	2	5	2	6
Тема 1.2. Класифікаційні ознаки і критерії класифікації історичних джерел.	2	6	2	8
Тема 1.3. Міждисциплінарні і міжпредметні зв'язки, значення історичного джерелознавства для наук соціогуманітарного циклу.	2	7	2	10
Разом за розділом 1	6		6	
Розділ 2. Аналітико-інформаційне та прикладне джерелознавство				
Тема 2.1. Джерелознавча критика, її етапи.	2	8	2	12
Тема 2.2. Методики пошуку і опрацювання історичних джерел.	2	9	2	14
Тема 2.3. Основні групи джерел та новітні методики їх дослідження.	4	10-11		
Разом за розділом 2	8		4	
Розділ 3 Комплекси джерел з історії України.				
Тема 3.1. Джерела з історії стародавніх часів та середньовіччя (IX–XVI ст.).	4	12-13	2	16
Тема 3.2. Історичні джерела доби нової історії (XVII–XIX ст.).	4	14-15		
Тема 3.3. Особливості джерельної бази історії України новітньої історії (XX ст.).	4	16-17		
Разом за розділом 3	12		2	
<i>Модульна контрольна робота</i>			2	17
<i>Реферат</i>				16–18
<i>Іспит</i>	Згідно з розкладом			
Разом	26		14	

*- відповідно до графіку навчального процесу заняття розпочинаються з 01.10.поточного року.

5.1. Лекційні заняття

№ за/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, посилання на літературу та завдання на СР)
1.	Тема 1.1. Предмет, методологічні основи історичного джерелознавства.

Предмет джерелознавства. Джерелознавство як спеціальна галузь наукових історичних знань, наука про історичні джерела, теорію і практику їх використання в історичних дослідженнях.

Завдання історичного джерелознавства. Теоретичні завдання джерелознавства. Вироблення принципів та методів наукового дослідження історичних джерел і використання джерельної інформації. Практичні завдання джерелознавства. Вдосконалення наукових методичних прийомів і засобів вивчення і використання історичних джерел. Використання історичних джерел у визначенні сукупності наукових фактів.

Структура джерелознавства. Внутрішня структура джерелознавства як системи знань про історичні джерела та їх наукове використання. Теорія джерелознавства, методологія і методика джерелознавства, джерелознавча практика. Аналітико-інформаційне джерелознавство як системне вивчення окремих джерел та їх груп. Функціональна структура джерелознавства.

Зв'язок джерелознавства з іншими галузями знання. Спеціальні історичні дисципліни як компоненти джерелознавства, їх класифікація. Група спеціальних історичних дисциплін, що визначають окремі види джерел і розробляють методи їх вивчення. Формування в окремі дисципліни певних етапів роботи з джерелами.

Питання для підготовки до семінарського заняття:

1. Предмет і об'єкт, завдання історичного джерелознавства як науки і навчальної дисципліни.
2. Методологічні засади, понятійний апарат історичного джерелознавства.
3. Основні етапи становлення і розвитку джерелознавчих знань.

Література: [1, С. 3-8; С. 22-26; 4, С. 11–46].

Завдання на СР – опрацювати питання:

1. Об'єктивно-суб'єктивна природа історичного джерела.

Література для СР: [2, С. 72-78].

2. Тема 1.2. Класифікаційні ознаки і критерії класифікації історичних джерел.

Наукова класифікація джерел як теоретико-методологічна процедура і метод опанування джерельним матеріалом. Завдання класифікації, вироблення її принципів. Поняття класифікаційної ознаки. Виявлення ознак, які характеризують типові зовнішні або внутрішні особливості різних джерел.

Поняття класифікаційної схеми. Застосування різних класифікаційних схем в історичних дослідженнях. Умовність класифікаційних схем. Загальні та спеціальні класифікаційні схеми.

Типологічна класифікація історичних джерел. Застосування ознаки способу кодування інформації для виділення основних типів джерел. Сучасні типи джерел, що несуть інформацію з допомогою технічних засобів.

Родова класифікація історичних джерел. Поділ певних типів джерел на роди за зовнішніми та внутрішніми ознаками.

Видова класифікація історичних джерел. Поняття виду джерела. Застосування формально-змістовних ознак для виділення окремих видів джерел.

Групування історичних джерел за хронологічно-географічною ознакою, за походженням, за рівнем збереженості, за способом зберігання, за унікальністю та масовістю, за оригінальністю, за способом створення, за палеографічними ознаками.

Класифікація писемних джерел за формою та змістом, за походженням.

Питання для підготовки до семінарського заняття:

1. Наукова класифікація історичних джерел, її завдання.
2. Класифікаційні схеми та їх застосування в історичних дослідженнях.
3. Характерні помилки класифікації історичних джерел.

	<p>Література: [2, С. 89–109, 114–118].</p> <p><i>Завдання на СР – опрацювати питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначальні критерії класифікації писемних джерел. 2. Зробіть класифікацію джерел вашої наукової роботи. <p>Література для СР: [2, С. 110–114].</p>
3.	<p>Тема 1.3. Міждисциплінарні і міжпредметні зв'язки, значення історичного джерелознавства для наук соціогуманітарного циклу</p> <p>Структуризація джерелознавства. Теоретичне та практичне / конкретне джерелознавство. Теоретико-методологічний, загальний (дисциплінарний), прикладний аспекти джерелознавства. Структурні елементи джерелознавства (логічний, предметний, функціональний, субдисциплінарний) та етапи їх визначення. Основні напрями пошуків структурування історичного джерелознавства.</p> <p>Взаємозв'язок історичного джерелознавства з комплексом спеціальних історичних дисциплін. Визначення зв'язків джерелознавства з іншими підсистемами історичної науки. Зв'язки з історіографією. Архівознавство. Археографія. Археологія. Документознавство. Історична географія. Музеєзнавство. Кодикологія. Бібліографія. Бібліотекознавство. Інформатика.</p> <p>Питання для підготовки до семінарського заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Структурно-логічна схема вивчення історичного джерелознавства. 2. Значення історичного джерелознавства для наук соціогуманітарного циклу. 3. Зв'язки історичного джерелознавства і дисциплін технічного циклу. <p>Література: [2, С. 70–81, 89–99].</p> <p><i>Завдання на СР – опрацювати питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зв'язки історичного джерелознавства і спеціальних історичних дисциплін. <p>Література для СР: [10, С. 743; 13, С.118; 23, С. 469–450].</p>
4	<p>Тема 2.1. Джерелознавча критика, її етапи.</p> <p>Поняття джерелознавчої критики, її структура і завдання. Наукова критика історичних джерел. Критика аналітична і синтетична.</p> <p>Аналітична критика історичних джерел. Основні завдання аналітичної критики: встановлення часу та місця створення джерела, обставини його створення та функціонування, авторства. Атрибуція джерела, з'ясування його первісного змісту та вигляду. Текстологічне дослідження джерела. Тлумачення тексту джерела. Лінгвістичний аналіз як один з методів джерелознавчої герменевтики. Зовнішня та внутрішня критика джерела як важливі елементи аналітичної критики. Використання здобутих знань про джерело для встановлення його достовірності, повноти та об'єктивності наукової цінності. Синтетична критика джерел. Поняття сукупності джерел з теми дослідження об'єкту як синтетичної критики. Встановлення об'єктивних зв'язків між джерелами в межах комплексу. Систематизація джерельної інформації.</p> <p>Методика використання масових джерел. Застосування методів контент-аналізу, кореляційного, факторного і графічного. Використання новітніх електронних технологій для опрацювання масових джерел.</p> <p>Питання для підготовки до семінарського заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття джерелознавчої критики, її структура і завдання. 2. Основні складові аналітичної критики. 3. Синтетична критика джерел. 3. Методика використання масових джерел. <p>Література: [2, С. 140–160; 7, С. 101–212].</p> <p><i>Завдання на СР – опрацювати питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте найбільш поширені класифікаційні схеми і вкажіть на їх прикладне значення. 2. Методика використання масових джерел. <p>Література для СР: [2, С. 95–109; 154–160].</p>
5.	<p>Тема 2.2. Методики пошуку і опрацювання історичних джерел.</p>

	<p>Поняття методики історичного джерелознавства як сукупності методів і прийомів роботи з історичними джерелами. Співвідношення методики та методології джерелознавства. Зміст і структура методів історичного джерелознавства. Загальнонаукові методи: аналітичний, синтетичний, логічний, ретроспективний, математичний, ілюстративний. Історичні методи: історико-порівняльний, хронологічний, синхроністичний, діахронний, типологічний та ін. Джерелознавчі методи: критичний, евристичний, метрологічний, археографічний, іконографічний, палеографічний та ін.</p> <p>Головні етапи роботи з історичними джерелами: пошук, виявлення, відбір джерел, джерелознавча критика, використання джерельної інформації. Методика пошуку і виявлення історичних джерел. Джерелознавча евристика. Особливості пошуку опублікованих і неопублікованих джерел. Використання сучасних пошукових систем для виявлення джерел. Застосування методів історичної бібліографії.</p> <p>Відбір джерел з теми дослідження. Залежність принципів відбору від мети і дослідницьких завдань. Суцільне і вибіркоче вивчення джерел. Поняття наукової вибірки джерел. Основні вибіркочні методи.</p> <p>Питання для підготовки до семінарського заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Поняття методики історичного джерелознавства. 4. Методика пошуку та виявлення джерел. 5. Дослідження джерела та його наукове використання. <p>Література: [2, С. 119–140].</p> <p><i>Завдання на СР – опрацювати питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні етапи розвитку методики джерелознавства у світі та в Україні. <p>Література для СР: [2, С. 122–127].</p>
6.	<p>Тема 2.3. Основні групи джерел та новітні методики їх дослідження. (Ч.1)</p> <p>Речові джерела. Пам'ятки матеріальної культури як історичне джерело. Археологічні джерела та їх значення для вивчення етногенезу українського народу. Нумізматичні джерела. Архітектурні споруди як історичне джерело.</p> <p>Зображальні джерела, основні їх різновиди. Відображення в зображальних джерелах історичного минулого, національних традицій, вірувань, побуту і духовної культури українського народу. Фотодокументи як різновид зображальних джерел з історії України. Кіно- і відеодокументи. Специфіка їх дослідження і використання.</p> <p>Література: [2, С. 165–241].</p> <p><i>Завдання на СР – опрацювати питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте загальну характеристику речових джерел та покажіть їх інформативну цінність для вивчення історії України. <p>Література для СР: [2, С. 165–192].</p>
7.	<p>Тема 2.3. Основні групи джерел та новітні методики їх дослідження. (Ч.2)</p> <p>Основні види усних історичних джерел з історії. Роль фольклористики, етнографії в розробці методів збирання і дослідження усних джерел. Видання усних джерел і особливості їх наукового використання. Основні види і особливості лінгвістичних джерел, їх інформативна цінність.</p> <p>Значення лінгвістичних джерел для вивчення етногенезу на території України. Іншомовна термінологія в історичному джерелознавстві. Історіографічні терміни як різновид лінгвістичних джерел. Роль лінгвістики та ономастики у вивченні та використанні джерел.</p> <p>Основні види писемних джерел. Провідне місце та роль писемних джерел у джерельній базі історії України. Літописна українська традиція. Українське книгодрукування. Епіграфічні джерела з історії України. Масові джерела з історії. Періодична преса та її місце в джерельній базі історії України.</p> <p>Література: [2, С. 295–412; 61].</p> <p><i>Завдання на СР – опрацювати питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Доведіть цінність зображальних джерел для розкриття проблем історії України. <p>Література для СР: [2, С. 242–293].</p>
8.	<p>Тема 3.1. Джерела з історії стародавніх часів та середньовіччя (IX–XVIст.) (Ч. 1)</p> <p>Характеристика актів як виду історичних джерел (час та умови виникнення публічних та приватних актів, особливості відображення в них дійсності). Джерелознавчий аналіз актових</p>

	<p>і діловодних документів. Формуляр документа. Акти світської влади (міждержавні та міжкнязівські угоди, жалувані, духовні, уставні грамоти і церковні устави, акти приватного характеру та нормативні акти). Перші міжнародні договори Київської Русі як актові джерела. Церковні устави. Жалуванні грамоти. Руська правда: її основні редакції та списки, роль у подальшому розвитку корпусу законодавчих джерел. Устави та уставні грамоти.</p> <p>Нарративні джерела з давньої і середньовічної історії України. Писемні джерела іноземного походження про слов'ян та Русь. Візантійські джерела про ранню історію східних слов'ян. Арабські джерела з історії східних слов'ян.</p> <p>Літописи, їх видові ознаки, соціальні функції. Поняття про літопис та літописний звід. Редакції та списки літописів. Протографи. Автори літописних текстів: їхній світогляд, соціальний статус. Етапи роботи літописців над текстами. Протографи та прийоми роботи літописців з ними. Особливості Давньоруської літератури. Літературні жанри. Повчання. Слова. Ходіння. Військові повісті. Агіографічні твори. Життя. Апокрифи. Патерики.</p> <p>Література: [61].</p> <p><i>Завдання на СР – опрацювати питання:</i></p> <p>1. Особливості інформаційного потенціалу повідомлень давніх авторів.</p> <p>Література для СР: [15, С. 3–85; 59; 60].</p>
<p>9.</p>	<p>Тема 3.1. Джерела з історії стародавніх часів та середньовіччя (IX – XVI ст.) (Ч.2)</p> <p>Різновиди актових джерел XIV – XVI ст., причини зростання їх кількості. Основні тенденції в еволюції формуляру актів. Привілеї та їх особливості. Литовські статuti (1529, 1566, 1588 рр.). Литовська та Руська (Волинська) метрики: склад, історія вивчення та публікації. Матеріали сеймів та місцевих сеймиків. Акти Магдебурзького права. Жалуванні, купчі та мінові грамоти, устави (Устава на волюки 1557 р.), інвентарі та люстрації. Книги гродських, магістратських та земських судів.</p> <p>Нарративні джерела з історії України литовсько-польської доби Західноруські (білорусько-литовські) літописи. Супрасльський літопис першої половини XVI ст., Баркулабівський літопис (1545–1633 рр.), літопис Биховця середини XVI ст. «Літописець великих князів литовських», «Літопис Великого князівства литовського». Українські літописи XV – XVI ст. Густинський літопис кінця XVI ст. Львівський літопис. Острозький літописець. Літопис Густинського монастиря.</p> <p>Історичні праці та мемуарна література. А. Контаріні «Подорож до Персії», «Записки про Московію» З. Герберштейна. «Хроніка польська, литовська, жмудська й усієї Русі» М. Стрийковського, «Опис Сарматії Європейської», «Хроніка Польщі» М. та Й. Бельських. «Війна скіфо-козацька» І. Пасторія. Опис України» Г. де Боплана та ін.</p> <p>Питання для підготовки до семінарського заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Найдавніші писемні пам'ятки. 2. Джерела з історії Київської Русі, Галицько-Волинського князівства. 3. Літописання Литовсько-Польської доби. <p>Література: [2, С. 345–362, 31, С. 261–270].</p> <p><i>Завдання на СР – опрацювати питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Опишіть основні, найбільш характерні ознаки та особливості літописів як історичного джерела. <p>Література для СР: [2, С. 348–357].</p>
<p>10.</p>	<p>Тема 3.2. Історичні джерела доби нової історії (XVII – початку XX ст.) (Ч. 1)</p> <p>Основні види актів російських державних установ другої половини XVII–XVIII ст., що стосуються України. Основні тенденції в еволюції формуляра актів. Законодавчі акти гетьманського управління. Універсали, документація Генеральної, полкових та сотенних канцелярій, архів Коша Запорізької Січі, актові книги.</p> <p>Описово-статистичні джерела як вид історичних джерел. Реєстри, компути, ревізії. Переписні книги 1666 р. та ін.</p> <p>Пам'ятки правничої думки як історичні джерела.</p>

	<p>Наративні джерела з історії України доби Гетьманщини. Праці літописного характеру другої половини XVII–XVIII ст. Український «Хронограф». «Синопис». «Кройніка» Ф. Софоновича. Місцеві та монастирські українські літописи. Козацьке літописання. Літописи Самовидця, С. Величка, Г. Грабянки. Місцеві та монастирські літописи. Праці літописного характеру «Пам'ятки про події в Польщі» А. Радзівіла. «Повідомлення про походження і звичаї козаків» А. Віміна. «Щоденник» Миколи Ханенка, «Щоденник» П. Апостола та ін.</p> <p>Література: [2, С. 359–363].</p> <p><i>Завдання на СР – опрацювати питання:</i></p> <p>1. Топографічні описи українських земель як історичне джерело.</p> <p>Література для СР: [2, С. 281–286; 55, С. 347–365; 57, С. 7–12].</p>
<p>11.</p>	<p>Тема 3.2. Історичні джерела доби нової історії (XVII – початку XX ст.). (Ч. 2)</p> <p>Документальні джерела з історії України XIX – початку XX ст. Законодавчі акти XIX – початку XX ст., їх основні різновиди та публікації. Зміни в оформленні та походженні документів державних установ. Еволюція формулярів окремих різновидів діловодної документації. Вплив технічних засобів фіксації інформації на зміст та форму документів. Призначення, структура, склад, ступінь повноти документів.</p> <p>Маніфести, укази, регламенти, постанови, інструкції, положення, накази як різновиди документальних джерел XIX – початку XX ст. Діловодні документи Російської імперії XIX – початку XX ст. Документи державних установ. Протоколи та журнали засідань. Супровідні матеріали до протоколів. Діловодна документація державних підприємств та організацій. Діловодство поміщицьких маєтків та капіталістичних підприємств.</p> <p>Судово-слідчі матеріали. Судові справи – комплекси документів процесу розшуку та суду. Практика складання судово-слідчих матеріалів, їхні формуляри. Інформативність судово-слідчої документації.</p> <p>Документи громадських, політичних об'єднань і рухів. Програмні та статутні документи партій і організацій, творів лідерів політичних та громадських об'єднань. «П Програмні документи народницьких організацій. Програми і статuti політичних партій. Протоколи з'їздів та конференцій. Твори лідерів та ідеологів партій.</p> <p>Статистичні та наративні джерела з історії України XIX – початку XX ст. Загальна характеристика статистичних джерел. Основні види статистичних джерел першої половини XIX ст. Військово-топографічні описи, господарчі статистичні описи, матеріали ревізій. Державна статистика. Діяльність центрального статистичного комітету Російської імперії у другій половині XIX ст. Відомча статистика: аграрна, промислова, статистичні праці, статистика транспорту і торгівлі. Земська статистика. Періодична преса. Принципи систематизації періодичних видань. Жанрові особливості матеріалів періодичної преси. Особливості відображення дійсності у періодичній пресі. Специфіка галузевих видань. Роль цензури у розвитку газетної та журнальної справи. Методика роботи з періодичними виданнями. Джерела особового походження. Особливості відображення дійсності у еґо-текстах. Основні жанри мемуарних творів. Щоденники та спогади. Автобіографії. Curriculum vitae та життєписи. Епістолярна культура</p> <p>Питання для підготовки до семінарського заняття:</p> <p>1. Історичні джерела козацько-гетьманської України (середина XVII–XVIII ст.).</p> <p>2. Джерела з історії України кінця XVIII–XIX ст.</p> <p>Література: [2, С. 430–443].</p> <p><i>Завдання на СР – опрацювати питання:</i></p> <p>1. Дайте характеристику джерел особового походження. В чому полягають особливості їх використання?</p> <p>Література для СР: [2, С. 413–429].</p>
<p>12.</p>	<p>Тема 3.3. Особливості джерельної бази історії України новітньої історії (XX – початок XXI ст.). (Ч. 1)</p> <p>Індустріальні перетворення та науково-технічна революція як фактори еволюції джерел. Особливості умов виникнення, змісту, функціонального призначення джерел. Джерела до історії української революції 1917–1920 рр. Законодавча діяльність українських урядів.</p>

	<p>Універсали Центральної Ради. Законодавчі акти доби гетьманату П. Скоропадського. Законодавчі акти доби Директорії. Мемуаристика доби визвольних змагань.</p> <p>Законодавчі акти радянської доби. Систематизація законів та створення кодексів. Декрети, конституції, постанови, положення, резолюції, закони, постанови, укази. Договори, конвенції, протоколи, угоди. Матеріали з'їздів Рад, Верховної Ради УРСР та України. Діловодна документація. Діловодна «паперова» робота як галузь державного управління. Організаційна, розпорядча, планова, облікова, контрольна та звітна документація.</p> <p>Стандартизація документів. Уніфікація формуляра діловодних документів. Документи планування народного господарства як джерела з історії України. Статистичні джерела радянської доби. Промислова статистика. Статистика сільського господарства. Переписи населення. Своєрідність приватноправової документації ХХ ст. Обмеження створення приватноправових актів за радянських часів і створення нових зразків актової документації. Документальні матеріали представницьких органів державної влади. Матеріали політичних партій і громадських організацій в Україні. Джерела особового походження. Особливості формування цього комплексу у ХХ ст. Джерела особового походження за радянської доби. Особливості епістолярію. Перлюстрація. Специфіка мемуарної прози радянської доби. Класифікація мемуарних текстів. Феномен колективних спогадів. Автобіографії. Щоденники. Періодична преса. Еволюція різноманітних типів періодичних видань. Преса, влада, ідеологія, політика.</p> <p>Література: [2, 374–395].</p> <p><i>Завдання на СР – опрацювати питання:</i></p> <p>1. Програмні документи українських політичних партій та об'єднань як історичне джерело.</p> <p>Література для СР: [2, С. 395–403].</p>
13.	<p>Тема 3.3. Особливості джерельної бази історії України новітньої історії (ХХ – початок ХХІ ст.). (Ч. 2)</p> <p>Основні види джерел з історії України доби незалежності. Конституція України 1996 р. Законодавчі акти. Діловодна документація підприємств та організацій. Документальні свідчення діяльності політичних та громадських організацій та об'єднань. Статистика. Публіцистика, періодика та мемуари. Формування та збереження первісної джерельної бази. Ресурси мережі Інтернет як історичне джерело. Публікація історичних джерел в Інтернеті. Джерелознавчі проекти в мережі Інтернет. Інформаційні сайти, соціальні мережі, блоги як історичні джерела.</p> <p>Питання для підготовки до семінарського заняття:</p> <p>1. Основні комплекси історичних джерел доби УНР, ЗУНР, Української Держави.</p> <p>2. Історичні джерела радянського періоду.</p> <p>3. Джерела з історії України доби незалежності (від 1991 р.).</p> <p>Література: [2, С.434–443].</p> <p><i>Завдання на СР – опрацювати питання:</i></p> <p>1. Визначте структуру та складіть перелік писемних джерел з теми своєї наукової роботи. Проаналізуйте скільки різновидів джерел він охоплює.</p> <p>Література для СР: [2, С. 343–440].</p>

5.2. Семінарські заняття

Основні завдання циклу семінарських занять:

- мають за мету розвиток у аспірантів вміння працювати з історичною, суспільно-політичною, мемуарною та навчально-методичною літературою, готувати виступи, формулювати та відстоювати свою позицію, приймати активну участь у дискусії;
- теми та питання семінарських занять сформульовані в модулях за темами лекцій.

№з/п	Назва теми заняття
1	Предмет, методологічні основи історичного джерелознавства

№з/п	Назва теми заняття
	<i>Очікується, що аспіранти підготують доповіді / презентації, висловлять власну думку з обґрунтуванням питань теми лекційного заняття та завдання на самостійну роботу.</i>
2	Класифікаційні ознаки і критерії класифікації історичних джерел <i>Очікується, що аспіранти підготують доповіді / презентації, висловлять власну думку з обґрунтуванням питань теми лекційного заняття та завдання на самостійну роботу.</i>
3	Міждисциплінарні і міжпредметні зв'язки, значення історичного джерелознавства для наук соціогуманітарного циклу <i>Очікується, що аспіранти підготують доповіді / презентації, висловлять власну думку з обґрунтуванням питань теми лекційного заняття та завдання на самостійну роботу.</i>
4	Джерелознавча критика, її етапи <i>Очікується, що аспіранти підготують доповіді / презентації, висловлять власну думку з обґрунтуванням питань теми лекційного заняття та завдання на самостійну роботу.</i>
5	Методики пошуку і опрацювання історичних джерел <i>Очікується, що аспіранти підготують доповіді / презентації, висловлять власну думку з обґрунтуванням питань теми лекційного заняття та завдання на самостійну роботу.</i>
6	Джерела з історії стародавніх часів та середньовіччя (IX – XVI ст.) <i>Очікується, що аспіранти підготують доповіді / презентації, висловлять власну думку з обґрунтуванням питань теми лекційного заняття та завдання на самостійну роботу.</i>
7	Модульна контрольна робота. <i>Проведення МКР</i> Завдання на СР: 1. Підготовка до МКР

Платформа дистанційного навчання:

Для кращого засвоєння матеріалу навчальної дисципліни в період дистанційної роботи, використовується електронна пошта, платформа дистанційного навчання «Сікорський» на основі системи Google Classroom та платформа для проведення онлайн-зустрічей Google Meet, за допомогою яких:

- спрощується розміщення методичних рекомендацій, навчальних матеріалів, літератури тощо;
- здійснюється зворотній зв'язок з аспірантами щодо навчальних завдань та змісту навчальної дисципліни;
- перевіряються і оцінюються виконані завдання;

ведеться облік виконання аспірантами плану навчальної дисципліни, дотримання графіку подання навчальних/індивідуальних завдань та їх оцінювання..

6. Самостійна робота аспіранта

Самостійна робота передбачає: підготовку до лекцій та семінарських занять; підготовку до участі в обговоренні питань теми; самоконтроль набутих знань; опрацювання джерел із списку літератури (базової / додаткової); створення презентацій (за вимогою) для візуального супроводу доповіді; підготовку до виконання модульної контрольної роботи (МКР); до написання реферату; екзамену тощо.

6.1. Теми для самостійного опрацювання – не заплановано.

6.2. Підготовка до лекційних та семінарських занять. Для підготовки до лекційних та семінарських занять аспіранту необхідно опрацювати заплановану базову та допоміжну літературу

та підготувати матеріал для його обговорення на заняттях. На це аспіранту виділяється по 2-3 години на кожну тему дисципліни.

6.3. Модульна контрольна робота. На підготовку до МКР відводиться 2–4 годин СР. Перелік питань для підготовки до МКР надано у **додатку В**.

6.4. Реферат. На підготовку та оформлення реферату відводиться 10 годин СР. Тему реферату аспірант повинен обрати та ухвалити у викладача не пізніше, ніж на 4 тижні від початку занять. Рекомендований список тем рефератів надано у **додатку Д**. Методичні рекомендації оформлення реферату надано в **додатку Д1**. Терміни подання реферату викладачу не пізніше, ніж на 16 тижні. Захист реферату планується на позаплановому занятті в термін з 17 по 18 тиждень.

6.5. Екзамен. Екзамен проводиться в період екзаменаційної сесії, по завершенню навчального семестру згідно ухваленого графіку. На підготовку до екзамену відводиться 30 годин СР. Перелік питань для підготовки до екзамену надано у **додатку А**. В період дистанційного навчання екзамен може бути проведений згідно графіку за допомогою Google Classroom та платформи для проведення онлайн-зустрічей Google Meet, або за інтегрованим РСО.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідуваність і виконання завдань:

Опрацьовуючи самостійно навчальний матеріал за допомогою інтернет ресурсів, базової та допоміжної літератури з питань які виносяться на заняття, аспіранти:

1) на лекціях:

- на пропозицію викладача можуть періодично виконувати експрес- контроль для перевірки знань з розділів навчальної дисципліни (протягом 5–10 хв. із застосуванням тестів на платформі «Сікорський»);
- беруть участь у дискусіях за участю лектора.

2) на семінарських заняттях

самостійно

- виконують модульну контрольну роботу із застосуванням платформи «Сікорський»;

під керівництвом викладача:

- організують дискусії між аспірантами з проблемних питань курсу, акцентуючись на аналізі та узагальненні наукової інформації;
- обґрунтовують сформульовані власні позиції та свою позицію на оцінки викладеного матеріалу.

Слід дотримуватися правил відвідування занять.

На заняттях передбачається активність аспірантів, включення в інтерактивні форми та методи навчання. Вагома частина рейтингу аспіранта формується за рахунок активної участі в роботі на семінарських заняттях. Система оцінювання орієнтована на отримання балів за підготовку до аудиторних занять, доповідь і активність аспіранта в обговоренні питань теми. Тому пропуск семінарського заняття не дає аспіранту можливість отримати бали у семестровий рейтинг.

У разі виявлення академічної недобросовісності під час виконання модульної контрольної роботи – результати контрольного заходу не враховуються.

Повторне написання модульної контрольної роботи не допускається.

Реферат проходить перевірку на ознаки плагіату.

Аспірантам необхідно регулярно відвідувати лекції, брати активну участь у дискусіях та обговореннях проблем. Така робота дозволяє аспіранту якісно систематизувати навчальний матеріал та формувати власну поведінку у науковому середовищі у майбутньому.

Активна участь аспіранта на семінарських заняттях є обов'язковою. За результатами роботи на семінарах значною мірою формується рейтинг аспіранта. Кожне пропущене семінарське заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг аспіранта з навчальної

дисципліни. Це може стати причиною недопуску аспіранта до іспиту. В такому разі теми з пропущених семінарських занять мають бути обов'язково вивчені, та відпрацьовані аспірантом у формі, узгодженою з викладачем (творчі роботи з проблемних питань означених тем, підготовка відео презентації, відповіді на запитання викладача). Презентацію та відповіді на запитання / зауваження викладача прикріплюють до відповідного завдання в Google класі.

Контроль знань аспіранта за пропущеними темами (виконання завдань) відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій, який має бути висвітлений в Google класі. Аспірант, який виконав завдання та відповів на питання викладача, отримуватиме відповідні бали до рейтингу, залежно від якості відповідей та виконання завдання.

Теми і завдання для семінарських занять розміщуються в Google класі.

На лекціях та семінарських заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням. Аспірант на семінарському занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням). Не рекомендується відповідати на питання викладача, читаючи з екрану смартфона, ноутбуку чи з підручника та використовувати документи з ненадійних джерел мережі Інтернет, без посилань на автора публікації.

Форми роботи

Тематика лекцій висвітлена у робочій програмі дисципліни. Викладач може ставити питання окремим аспірантам або загалом аудиторії. Допускається діалог між аспірантами і викладачем на лекції.

Форма участі аспірантів на семінарських заняттях виглядає як сумарна робота, в яку входить:

Виступ з основного питання або усна наукова доповідь.

Доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ.

Участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.

Аналіз джерельної і монографічної літератури.

Письмові завдання (тестові завдання, творчі роботи, історичні есе тощо) та їх оформлення відповідно до вимог.

Під час семінарських занять викладач узагальнюватиме та аналізуватиме помилки і недоліки допущених аспірантами, відповідатиме на питання аспірантів.

Пропущені контрольні заходи

Якщо контрольні заходи пропущені з поважних причин (хвороба або вагомі життєві обставини), аспіранту надається можливість виконати ці контрольні заходи у визначений час.

Аспіранти, які без поважної причини були відсутні на МКР, надається можливість виконання МКР на не запланованому занятті, але в такому разі до результату будуть застосовані штрафні бали.

Реферат

Тему реферату аспірант повинен обрати та ухвалити у викладача не пізніше 4 тижня від початку занять. Теми реферату аспірант може обирати із запропонованих викладачем або пропонувати свою тему.

Реферат виконується:

- відповідно до методичних рекомендацій (додаток Д1).
- з урахуванням академічної доброчесності зокрема: самостійного виконання роботи; посилання на джерела інформації у разі використання тверджень, відомостей тощо; дотримання норм законодавства про авторське право і сумісні права; надання достовірної інформації про джерела інформації тощо. У разі виявлення порешень академічної доброчесності реферат не зараховується і аспірант може бути відрахований з університету.

Реферат подається на перевірку викладачу не пізніше 16 тижня.

Захист реферату планується на позаплановому занятті в термін з 17 по 18 тижень із застосуванням мультимедійного обладнання.

Заохочувальні та штрафні бали

Заохочувальні бали

Аспірантів заохочують до науково-дослідницької роботи за темою дисертації та Аспірантів

заохочують до науково-дослідницької роботи за темою дисертації та оприлюднення її результатів, зокрема до участі у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Історія, культура, пам'ять у науковому вимірі: стан, перспективи», яку щорічно організовує кафедра історії КПІ ім. Ігоря Сікорського або публікації у науковому журналі «Сторінки історії» (категорії А, Web of Science). Написання тез та/або статті з тематики навчальної дисципліни + 8 балів.

Штрафні бали

- Невчасне виконання МКР (на не запланованому занятті) – 5 балів;
- Надання реферату на перевірку пізніше від встановленого терміну – 5 балів.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки аспірантів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Види контролю

1. Поточний контроль: робота на семінарських заняттях у формі дискусій з проблемних питань курсу, з акцентуванням на узагальненні наукової інформації, формулювання власної позиції та оцінки викладеного, експрес-контрольні роботи на лекціях, підготовка домашньої контрольної роботи, модульна контрольна робота.

2. Календарний контроль: проміжна атестація (далі – атестація) з метою підвищення якості навчання здобувачів та моніторингу виконання графіка.

3. Семестровий контроль: екзамен.

Поточний контроль проводиться під час аудиторних занять для перевірки рівня підготовки аспірантів за темою й забезпечення зворотного зв'язку між викладачами й аспірантами. На базі результатів поточного контролю викладач коригує методи й засоби навчання, а здобувачі розподіляють час на самостійне (до)опрацювання тем.

Форми участі аспірантів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- доповідь з основного питання;
- доповнення;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз першоджерел і зразків праць, підібраних за темою дисертації;
- письмові практичні вправи;
- експрес-контрольні на лекціях.

Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення підсумкової оцінки з дисципліни при рубіжному модульному контролі.

Позитивна оцінка поточної успішності аспіранта за відсутності пропущених і невідпрацьованих семінарських занять, позитивні оцінки за МКР і реферат є підставою допуску до підсумкової форми контролю – іспиту.

Особливими видами поточного контролю є МКР (орієнтовні завдання наведено в Додатку В), а також реферат.

МКР проводиться письмово (або через Google classroom на платформі «Сікорський» (надалі – платформа)). Результати МКР оголошуються аспірантам на наступному занятті (або в

Google classroom). Аспірант має право покращити свої бали з МКР у разі її своєчасного написання на запланованому занятті / отримавши доступ від викладача до завдань на платформі.

На МКР аспірантам не дозволяється нічим користуватись.

Календарний контроль (КК) проводиться відповідно до графіка навчального процесу. Перша атестація відбувається на 8-му тижні (умовою є поточний рейтинг ≥ 10 балів), друга – на 14-му тижні (умовою є поточний рейтинг ≥ 25 балів).

Семестровий контроль. Позитивна оцінка поточної успішності (сумарного результату поточної і модульної оцінки за семестр) за умови відсутності пропущених або невідпрацьованих семінарських занять є підставою допуску до підсумкової форми контролю.

З дисципліни передбачена така форма звітності, як іспит, що проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни.

Форма семестрового контролю є усною – співбесіда, зміст і структура екзаменаційних білетів, критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри та зазначаються у робочій програмі кредитного модуля й доводяться до відома аспірантів на першому занятті.

Результати виконання завдань оголошуються кожному аспіранту окремо та фіксуються в оціночних списках, за допомогою яких аспіранти можуть відстежувати свій поточний рейтинг.

Викладач пояснює здобувачам, чому саме так оцінив їхні роботи, а також надає консультації, а потім – можливість виконати роботу над помилками (не оцінюється).

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг аспіранта з навчальної дисципліни (додаток С, С1) складається з балів, що отримуються за:

1) контроль знань з 3-х розділів навчальної дисципліни та включає в себе виконання *трьох* творчих завдань з дискусійних питань або експрес-тестових завдань (протягом 5-10 хв. із застосуванням можливостей платформи «Сікорський»);

2) роботи на 6 семінарських заняттях;

3) модульна контрольна робота;

4) реферат;

5) іспит

Робота аспіранта:

– на 6-ти семінарських заняттях визначає 27% його рейтингу з навчальної дисципліни;

– контроль залишкових знань з 3-х розділів (на 3 лекційних заняттях) навчальної дисципліни визначає 12% його рейтингу з навчальної дисципліни;

– модульна контрольна робота визначає 10% його рейтингу з навчальної дисципліни;

– реферат визначає 11% його рейтингу з навчальної дисципліни;

– екзамен визначає 40% його рейтингу з навчальної дисципліни.

Аспірант отримує найвищий рейтинг, якщо він:

- бере активну участь на проведених семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань, дану позицію викладає чітко і логічно, обґрунтовує її належним чином а також активно доповнює відповіді інших аспірантів на занятті;

- своєчасно готується та виконує модульні контрольні роботи (МКР) по завершенню кожного з трьох тематичних модулів (завдання до МКР надано в **додатку В** до силабусу та до робочої навчальної програми навчальної дисципліни). Аспіранту дається одноразова можливість написати МКР;

- своєчасно готує та здає реферат за обраною темою з переліку наданою в **додатку Д**.

Пропущені заняття, неточності, неповнота, помилки у відповідях чи ґрунтуваннях на не достовірних історичних джерел спричиняють зниження рейтингу аспіранта.

Очікується, що на семінарському занятті кожен аспірант доповідатиме самостійно з обраного ним питання за темою семінару. Очікується, що аспіранти пояснюватимуть чому вони сформували власну думку саме таким чином а також висловлюватимуть свою думку щодо думок (доповідей) інших аспірантів.

Належна підготовка аспіранта до семінарського заняття займатиме в середньому 1-1,5 години.

З деталізованими очікуваннями від роботи аспірантів на кожному семінарському занятті, запланованими для кожного заняття результатами навчання можна ознайомитись у робочій програмі навчальної дисципліни (силабусі).

Викладач оцінює роботу аспіранта на кожному семінарському занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на семінарських заняттях виставляється викладачем під час першого і другого етапу проміжного календарного контролю – на восьмому і шістнадцятому тижнях навчання відповідно. Рейтинг аспіранта станом на 8-й тиждень (за результатами роботи на 2-3 семінарських заняттях) і 16-й тиждень (за результатами роботи на наступних 6 семінарських заняттях) навчання повідомляється аспіранту на занятті чи в особистому кабінеті електронного кампусу.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання аспіранта визначені у положенні про РСО з навчальної дисципліни, що є додатком до робочої програми навчальної дисципліни та у додатку С до силябусу.

Умови допуску до семестрового контролю:

Наявність кількості балів не менше 35, виконання МКР та реферату не менше ніж на «достатньо»

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100–95	Відмінно
94–85	Дуже добре
84–75	Добре
74–65	Задовільно
64–60	Достатньо
Менше за 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

При наявності у аспіранту документів підтверджуючих його участь у олімпіадах (міських, міжміських, Всеукраїнських тощо) за темою семінарського заняття або розділу навчальної дисципліни можуть зараховуватись за відповідною тематикою та відповідними балами РСО.

Рекомендації аспіранту

Працюючи на лекції, аспіранту варто конспектувати основні події, поняття, класифікації, визначення, про які розповідатиме викладач. Конспект аспірант може застосувати при вирішенні завдання чи підготовці до семінарського заняття.

Готуючись до семінарського заняття, аспірант має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми. Важливо ознайомитися з основною та додатковою літературою, самостійно пошукати інформацію про тему, яка розглядається. На семінарському занятті аспірант має активно включатись у обговорення питання. Варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи аспіранта і буде негативно впливати на його загальний рейтинг. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу правильно засвоїти навчальний матеріал.

Важливим є вироблення в нього вміння працювати з навчальною та науковою літературою, історичними документами.

Ознайомлюючись із новим для себе інформаційним історичним документом, слід, насамперед намагатись виявити його достовірність, зрозуміти логіку та послідовність відповідних історичних подій та їх вплив на сьогодення

Поза аудиторні заняття

Заняття з оформлення списку використаних джерел та публічний захист доповіді можуть бути проведені в Науково-технічній бібліотеці ім. Г. І. Денисенка (за попередньою згодою).

Можлива участь аспірантів у всеукраїнській науково-практичній конференції «Історія, культура, пам'ять у науковому вимірі: стан, перспективи».

Дистанційне навчання

В умовах дистанційного режиму організація освітнього процесу здійснюється з використанням технологій дистанційного навчання: платформи дистанційного навчання «Сікорський» та «Електронний кампус».

Навчальний процес у дистанційному режимі здійснюється відповідно до затвердженого розкладу навчальних занять. Заняття проходять з використанням сучасних ресурсів проведення онлайн-зустрічей (організація відео-конференцій).

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено

зав. каф. історії, проф., д.і.н. Костилова Світлана Олександрівна

посада, науковий ступінь, вчене звання, ПІБ

Розглянуто НМКУ 032 «Історія та археологія» (протокол № 8 від 28 червня 2021 р)

Ухвалено кафедрою історії (протокол № 16 від 28 червня 2021 р.)

Погоджено Методичною комісією факультету ФСП (протокол № 6 від 29 червня 2021р.)

Перелік питань до семестрового контролю (екзамен)

Зразок екзаменаційного білету

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ім. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Рівень вищої освіти

Третій (освітньо-науковий)

 Спеціальність 032 Історія та археологія

(код і назва напряму підготовки)

Освітня програма

Історія

(код і назва спеціальності)

Навчальна дисципліна

Історичне джерелознавство

(назва)

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № _____

1 *Питання з I блоку питань*2 *Питання з II блоку питань*

Затверджено на засіданні кафедри

Історії

(назва кафедри)

Протокол № _____

від

« »

202 р.

Завідувач кафедри історії

(підпис)

(Прізвище та ініціали)

ПИТАННЯ для формування екзаменаційних білетів*

Питання I з блоку питань

1. Предмет та завдання історичного джерелознавства.
2. Становлення та етапи розвитку історичного джерелознавства.
3. Методологічні основи історичного джерелознавства.
4. Завдання та функції історичного джерелознавства.
5. Поняття структури історичного джерелознавства.
6. Місце історичного джерелознавства в системі спеціальних галузей історичної науки.
7. Основні компоненти історичного джерелознавства.
8. Спеціальні історичні дисципліни в структурі джерелознавства.
9. Визначення поняття «історичне джерело».
10. Походження історичних джерел та їх соціальні функції.
11. Основні етапи розвитку джерелознавчих знань.
12. Зовнішня і внутрішня критика історичного джерела.
13. Джерельна база історичних досліджень.
14. Поняття джерельної інформації та її структури.
15. Джерело первинної та вторинної інформації.
16. Співвідношення понять «історичне джерело» та «історичний факт».
17. Поняття класифікації джерела, її завдання і значення.
18. Класифікаційні ознаки і критерії класифікації історичних джерел.
19. Узагальнюючі та прикладні класифікації історичних джерел.
20. Класифікація джерел з історії України.
21. Поняття «тип», «клас», «рід», «вид» і «різновид» історичних джерел.
22. Співвідношення понять «класифікація» і «систематизація» історичних джерел.
23. Поняття «масові джерела», особливості їх джерелознавчого аналізу.
24. Джерельна база, її рівні та структура.

25. Первісна (початкова), реальна і потенційна джерельна база.
26. Наукова критика історичних джерел та її структура.
27. Поняття методики історичного джерелознавства.
28. Етапи роботи з історичними джерелами.
29. Методика пошуку та виявлення джерел.
30. Дослідження джерел.
31. Джерелознавча критика.
32. Методика роботи з масовими джерелами.
33. Джерельна та джерелознавча евристика.
34. Співвідношення понять «оригінальність», «автентичність», «вірогідність» джерела та методи їх виявлення.
35. Типи джерелознавчих досліджень.
36. Основні стадії вивчення джерел.
37. Співвідношення термінів «джерельна база» і «джерелознавча база».
38. Загальний огляд речових джерел із української історії.
39. Нумізматичні джерела.
40. Релікти та пам'ятки архітектури як історичне джерело.
41. Загальний огляд зображувальних джерел з української історії.
42. Графічні книжкові зображення.
43. Портретні зображення як історичне джерело.
44. Жанрові та історичні зображувальні джерела.
45. Кінофотовідеодокументи (аудіовізуальні).

Питання II з блоку питань

46. Картографічні джерела.
45. Боністичні джерела (зображувальний аспект).
46. Народні картинки.
47. Усні джерела.
48. Прозові усні джерела.
49. Віршовані усні джерела.
50. Історичні усні твори.
51. Загальна характеристика лінгвістичних джерел.
52. Антропонімічні джерела.
53. Топонімічні джерела.
54. Слова іншомовного походження як лінгвістичні джерела.
54. Писемні джерела.
55. Літописи як історичне джерело.
56. Характеристика актів як виду історичних джерел.
57. Статистичні джерела.
58. Судово-слідчі документи.
59. Документи громадських об'єднань та політичних партій.
60. Джерела особового походження (его-документи).
61. Мемуари як історичне джерело.
62. Щоденники як історичне джерело.
63. Специфіка приватного листування як джерела.
64. Джерельна цінність автобіографії.
65. Періодична преса як історичне джерело.
66. Специфіка радянської періодики як історичного джерела.
67. Самвидав як історичне джерело.
68. Етнографічні джерела.
69. Цифрові історичні джерела.
70. Діловодні та нормативні джерела.
71. Матеріали соціологічних досліджень як джерело.
72. Архівні джерела.
73. Становлення Національного архівного фонду.

74. Формування архівної системи та діяльність провідних архівів України.
75. Основні принципи архівного комплектування документальних матеріалів.
76. Документознавство як наука.
77. Поняття документальне джерело, його функції, властивості, ознаки.
78. Книга як вид документу, її функції та властивості.
79. Класифікація архівних документів.
80. Музейні фонди України як історичні джерела.
81. Архівні документи як основа дослідження історії України: загальний огляд та характеристика.
82. Документи державних органів влади як історичне джерело.
83. Біографії видатних історичних персоналій як складова джерелознавства історії України.
84. Документальні джерела з регіональної історії України.
85. Преса як масове джерело.
86. Основні групи джерел з стародавньої історії України.
87. Основні групи джерел з середньовічної історії України.
88. Основні групи джерел з історії України XVIII–XIX ст.
89. Основні групи джерел з історії України XX ст.
90. Основні групи джерел з новітньої історії України

Перелік питань до Модульної контрольної роботи (МКР)

Зразок завдання до МКР

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ім. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Рівень вищої освіти

Третій (освітньо-науковий)

Спеціальність

032 Історія та археологія

(код і назва напрямку підготовки)

Освітня програма

Історія

(код і назва спеціальності)

Навчальна дисципліна

Історичне джерелознавство

(назва)

Модульна контрольна робота. ЗАВДАННЯ № ____

- 1 *Питання з I блоку питань*
- 2 *Питання з II блоку питань*
- 3 *Питання з III блоку питань*
- 4 *Питання з IV блоку питань*

Викладач

_____ (підпис)

_____ (Прізвище та ініціали)

ПИТАННЯ для формування завдань на МКР*

Питання I з блоку питань

1. Предмет і об'єкт, завдання історичного джерелознавства як науки і навчальної дисципліни.
2. Методологічні засади, понятійний апарат історичного джерелознавства.
3. Основні етапи становлення і розвитку джерелознавчих знань. дослідження.
4. Наукова класифікація історичних джерел, її завдання.
5. Класифікаційні схеми та їх застосування в історичних дослідженнях.
6. Характерні помилки класифікації історичних джерел.
7. Структурно-логічна схема вивчення історичного джерелознавства.
8. Значення історичного джерелознавства для наук соціо-гуманітарного циклу.
9. Зв'язки історичного джерелознавства і дисциплін технічного циклу

Питання II з блоку питань

1. Поняття джерелознавчої критики, її структура і завдання.
2. Основні складові аналітичної критики.
3. Синтетична критика джерел.
4. Методика використання масових джерел
5. Поняття методики історичного джерелознавства
6. Методика пошуку та виявлення джерел
7. Дослідження джерела та його наукове використання

Питання III з блоку питань

1. Найдавніші писемні пам'ятки

2. Джерела з історії Київської Русі, Галицько-Волинського князівства
3. Літописання Литовсько-Польської доби
4. Історичні джерела козацько-гетьманської України (середина XVII–XVIII ст.)
5. Джерела з історії України кінця XVIII–XIX ст.
6. Основні комплекси історичних джерел доби УНР, ЗУНР, Української Держави
7. Історичні джерела радянського періоду.
8. Джерела з історії України доби незалежності (від 1991 р.).
9. Програмні документи українських політичних партій та об'єднань як історичне джерело.
10. Топографічні описи українських земель як історичне джерело

Питання IV з блоку питань

1. Об'єктивно-суб'єктивна природа історичного джерела
2. Визначальні критерії класифікації писемних джерел.
3. Зробіть класифікацію джерел вашої наукової роботи.
4. Зв'язки історичного джерелознавства і спеціальних історичних дисциплін.
5. Визначте найбільш поширені класифікаційні схеми і вкажіть на їх прикладне значення
6. Методика використання масових джерел
7. Основні етапи розвитку методики джерелознавства у світі та в Україні
8. Дайте загальну характеристику речових джерел та покажіть їх інформативну цінність для вивчення історії України
9. Доведіть цінність зображувальних джерел для розкриття проблем історії України.
10. Опишіть основні, найбільш характерні ознаки та особливості літописів як історичного джерела.
11. Дайте характеристику джерел особового походження. В чому полягають особливості їх використання?
12. Визначте структуру та складіть перелік писемних джерел з теми своєї наукової роботи. Проаналізуйте скільки різновидів джерел він охоплює

РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ
з навчальної дисципліни

Історичне джерелознавство

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня «доктор філософії»

форма навчання

денна

1. Рейтинг аспіранта з навчальної дисципліни складається з балів, що він отримує за:

- контроль на 3 лекціях
- роботи на 6 семінарських заняттях
- модульна контрольна робота (МКР)
- реферат
- екзаменаційна робота

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Контроль залишкових знань на 3 лекціях (максимальна кількість балів за 1 контроль на лекції становить 4 бали):

повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації), надані відповідні обґрунтування та особистий погляд	4
достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації), що виконана згідно з вимогами до рівня «умінь», або незначні неточності	3
– неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	2,5

2. Роботи на 6 семінарських заняттях (максимальна кількість балів на 1-му семінарському занятті становить 4,5 бала)

«відмінно» – творче розкриття одного з питань, вільне володіння матеріалом	4,5
«добре» – глибоке розкриття одного з питань дискусії	4-3
«задовільно» – повне розкриття одного з питань дискусії	2,5

3. Написання МКР з 4 питань (максимальна кількість балів за 1 питання становить 2,5 бала).

Повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації), надані відповідні обґрунтування та особистий погляд	2,5
достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації), що виконана згідно з вимогами до рівня «умінь», або незначні неточності	2
– неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	1,5

4. Виконання реферату (максимальна кількість балів становить 11 балів).

«відмінно» – відповідність вимогам до змісту, структури та оформлення не менше ніж 90%	11–10
«добре» – робота відповідає вимогам змісту та структури, але має неточності в оформленні та містить не менше за 75% потрібної інформації	9–8
«задовільно» – робота не зовсім відповідає вимогам змісту та структури, має неточності в оформленні, незначні помилки в тексті та містить не менше за 60% потрібної інформації	7–6,5

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
Підготовка для зарахування реферату не тез доповіді, а статті до фахового	8 балів	Надання реферату на перевірку пізніше від установленого терміну;	–5 балів

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
видання		Невчасне виконання МКР (на не запланованому занятті)	-5 балів

Розрахунок шкали ® рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру становить:

$$RD = R_{ст} + R_{екз} = (12+26+10+12) + 40 = 100 \text{ балів.}$$

Умовою допуску до екзамену є зарахування реферату, написання МКР не менше ніж на задовільно та стартовий рейтинг не менше за 30 балів.

Екзаменаційна робота оцінюється із 40 балів та складається з двох питань. (максимальна кількість балів за 1 питання становить 20 балів)

повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації)	20-18
достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації)	17-15
неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	14-12

За її результатами аспірант отримує відповідну оцінку (ECTS та традиційних) відповідно до таблиці 1.

Таблиця 1

RD	Оцінка ECTS	Оцінка традиційна
95–100	відмінно	Відмінно
85–94	дуже добре	Добре
75–84	добре	
65–74	задовільно	Задовільно
60–64	достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
RD < 60	незадовільно	Незадовільно

**ДОДАТОК ДО РЕЙТИНГОВОЇ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ
НАВЧАННЯ
навчальної дисципліни**

на період несприятливої епідеміологічної обстановки

Додаток до РСО розроблено на підставі п. __ в додатку __ до Наказу по КПІ ім. Ігоря Сікорського від __. __. 202__ р. за № _____.

Рейтинг аспіранта з навчальної дисципліни розраховується виходячи із 100-бальної шкали, з них 70 балів складає стартова шкала.

1. Стартовий рейтинг R_c (протягом семестру) складається з балів, що аспірант отримує за:

	Види роботи аспіранта для розрахунку R_c	Кількість балів	
		Максимум R_c	Мінімум $R_D=50\% R_c$
1	роботу на семінарських заняттях (6 занять)	27	13,5
2	експрес-контроль на лекціях (3 контролю)	12	6
3	модульна контрольна робота	10	5
4	реферат	11	5,5
	Всього	60	30

2. **Необхідною умовою автоматичного зарахування екзамену є виконання всіх експрес-контролів, доповідей на семінарських заняттях, МКР не менше ніж на «задовільно», реферату а також стартовий рейтинг не менше 30¹ балів.**

Для отримання аспірантом екзамену «автоматом» його стартові бали R_i будуть перераховані за формулою

$$R = 60 + \frac{40 (R_i - R_D)}{(R_c - R_D)} = 60 + \frac{40 (R_i - 30)}{(70 - 30)} = 60 + \frac{40 (R_i - 30)}{30}$$

3. Аспіранти які згодні з оцінкою, що виставлена автоматично, надають свою згоду через е-ресурс викладачу або по замовчанню отримують оцінку згідно розрахунку R .
4. Аспіранти які мають стартовий рейтинг не менше 30 балів або не згодні з оцінкою, що виставлена автоматично, повідомляють по це через е-ресурс викладачу та складають екзамен за РСО навчальної дисципліни, яке не враховує кількість накопичених балів. Сума стартових балів та балів за екзаменаційну контрольну роботу переводиться до екзаменаційної оцінки згідно з таблицею 1:

¹ $R_D=50\% R_c$

Теми рефератів

1. Методологічні засади історичного джерелознавства як напряму наукового знання.
2. Значення джерелознавчих досліджень В. Антоновича, його лекційного курсу з джерелознавства історії України.
3. Роль російських і українських вчених у розвитку джерелознавства у другій половині XIX – початку XX ст.
4. Джерелознавчі дослідження І. Крип'якевича, Д. Багалія, М. Петровського.
5. Джерелознавчі центри в СРСР (1930-ті – початок 1990-х рр.): огляд діяльності, проблем і здобутків.
6. Розвиток історико-джерелознавчих досліджень в умовах сучасної України.
7. Діловодна документація як вид історичного джерела.
8. Періодична преса як історичне джерело, особливості джерелознавчого аналізу.
9. Нумізматичні джерела, методика їх опрацювання.
10. Зображальні історичні джерела: загальна характеристика виду, методика опрацювання.
11. Картографічні джерела в історичних дослідженнях.
12. Усні джерела: загальна характеристика методики джерелознавчого аналізу.
13. Історико-статистичні джерела та методологія їх використання.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ оформлення реферату

з навчальної дисципліни

Історичне джерелознавство

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня «*доктора філософії*»

спеціальність 032 Історія та археологія

освітньо-наукова програма Історія

(назва)

форма навчання денна

РОЗРОБНИКИ:

проф., д.і.н., зав. каф. Костишева Світлана Олександрівна

(посада, наукова ступінь, вчене звання, ПІБ)

Київ 2021р.

I. Загальні вимоги до реферату

Одне зі значень слова «реферат» (від лат. «referro» – доповідати, повідомляти) – це доповідь на будь-яку тему, підготовлена на підставі критичного огляду інших джерел². Методика реферування полягає в послідовному здійсненні операцій, пов'язаних з оцінкою, відбором, аналізом і узагальненням відомостей, які містяться в первинному джерелі³.

При виборі теми реферату з переліку тем, запропонованого в додатку Д головне – керуватися власними науковими інтересами. Можна також пропонувати власні теми рефератів, дотичні водночас до змісту навчальної дисципліни та до теми дисертаційного дослідження, аби в перспективі органічно вписати текст реферату в структуру дисертації.

Загальні рекомендації до реферату

- Мова – державна.
- Стиль – науковий.

Вимоги до оформлення реферату

Обсяг реферату: 15–20 сторінок без списку використаних джерел і літератури.

- Формат сторінок – А 4.
- Шрифт та кегель – Times New Roman, 14.
- Міжрядковий інтервал – 1,5.
- Поля: ліве – 25 мм, праве – 10 мм, верхнє і нижнє – 20 мм.
- Простий план.
- Всі підписи в рефераті ставляться тільки синьою ручкою.

Структура реферату

Реферат складається з таких частин:

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- висновок;
- список використаних джерел і літератури.

Титульний аркуш. При оформленні титульного аркуша враховується шаблон, наведений у додатку Д 2 до методичних рекомендацій.

Номер сторінки на титульному аркуші не ставиться.

Зміст до реферату містить перелік розділів, підрозділів і номери сторінок до них.

Вступ. Складається з постановки проблеми, обґрунтування її актуальності.

Основна частина. Перед тим, як приступити до написання основної частини, необхідно визначитися з назвами розділів і підрозділів – основні вимоги до реферату. В роботі необхідно стисло, логічно й аргументовано викладати зміст і результати досліджень,

² Кононенко В. О. Реферат // Українська бібліографічна енциклопедія. 23.06.2014. URL: <https://cutt.ly/3TrOpmR>

³ Варенко В. М., Горбунова О. В. Референтна справа. URL: <https://cutt.ly/qTrIXN8>

уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтологій⁴.

Текст реферату може супроводжуватися ілюстраціями, які допомагають розкрити мету й завдання.

Висновок. У висновку наводяться основні наукові результати, отримані автором особисто, стисло викладаються підсумки проведеного дослідження⁵.

Список використаних джерел і літератури слід розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні дисертацій), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку⁶.

Оформлюється список відповідно до чинного ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання» або ж до одного з міжнародних стилів оформлення публікацій: MLA (Modern Language Association) style; APA (American Psychological Association) style; Chicago/Turabian style; Harvard style; Vancouver style.

II. Загальні вимоги до оформлення текстової частини реферату

Сторінки реферату мають бути пронумеровані. Першою є титульна сторінка, але на ній номер сторінки не ставиться, поточну нумерацію розпочинають указувати зі сторінки «Зміст». Номер сторінки ставлять у правому верхньому куті сторінки без крапки.

Розділи

1. *Заголовки структурних частин* роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ», «ДОДАТКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ», друкують великими літерами з вирівнюванням по центру сторінки.

Кожен із цих підрозділів розпочинається з нової сторінки. Переносити слова у заголовку та підкреслювати їх не дозволяється. Структурні частини роботи, такі як зміст, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера. (Не можна друкувати: «1. ВСТУП» або «Розділ 6. ВИСНОВКИ»).

2. Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу (за допомогою «нерозривного переносу» комбінацією клавіш «**Enter + Shift**»).

Підрозділи, пункти

1. *Заголовки підрозділів* друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу має стояти крапка, наприклад: «2.3» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому самому рядку наводять заголовок

⁴ Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. 2007. № 6. С. 6.

⁵ Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень: Навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. С. 160.

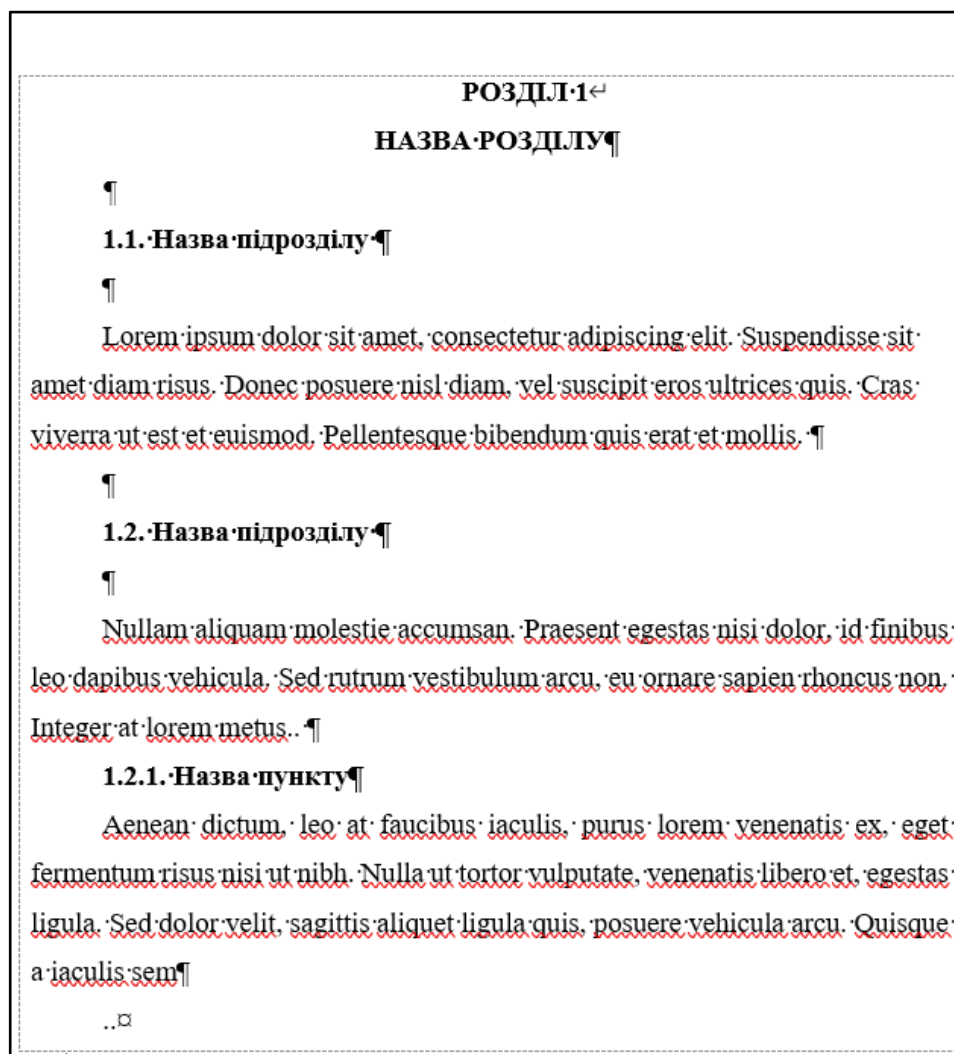
⁶ Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. 2007. № 6. С. 12.

підрозділу.

2. *Заголовки пунктів* друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок пункту.

3. Між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом слід робити додатковий міжрядковий інтервал.

Приклад

Ілюстрації

1. *Ілюстрації* позначають словом «Рисунок» і нумерують. Рисунок обов’язково розміщують одразу після абзацу, де про нього йдеться. Назву рисунка наводять знизу (по центру) або праворуч від рисунка.

2. У тому місці, де викладається тема, пов’язана з ілюстрацією, і де читачеві треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу в круглих дужках “(рис. 3.1)” або зворот типу: “...як це видно з рис. 3.1”⁷ або “...як це показано на рис. 3.1”.

3. Підпис рисунку за алгоритмом:

⁷ Звернути увагу, що при переносі в тексті посилання на рисунок номер рисунку окремо не переноситься від слова «рис.».

«Рисунок[]№ розділу[.]№ по порядку рисунку[]-Назва рисунку»
(Приклад: Рисунок 1.3 -Контурна карта території України X ст.)

4. Між текстом і рисунком, а також між назвою рисунка й текстом після рисунка слід робити додатковий міжрядковий інтервал⁸.

Приклад:

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

Здобувач повинен обов'язково посилатися на авторів і джерела, з яких запозичив матеріали або окремі результати. Цитата в тексті береться в дужки « ” » або « >> ».

Використовуючи ідеї або розробки, що належать також і співавторам, разом з якими були написані наукові праці, здобувач повинен відзначити цей факт.

У разі використання запозиченого матеріалу без посилання на автора та джерело

⁸ Мазур О. В. Основи наукових досліджень: Посібник для студентів філологічних спеціальностей. Вінниця, нова книга, 2013. С. 50.

робота не зараховується⁹.

Посилання в тексті роботи на джерела та цитати слід оформлювати відповідно до відповідно до чинного ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання» або ж до одного з міжнародних стилів оформлення публікацій: MLA (Modern Language Association) style; APA (American Psychological Association) style; Chicago/Turabian style; Harvard style; Vancouver style.

Посилання на ілюстрації вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, «рис. 1.2».

На всі таблиці роботи повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «... у табл. 1.2».

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3»¹⁰.

Посилання на цитату зазначається коротко у квадратних дужках номер джерела в списку літератури та вихідну сторінку цитати: «...[Текст цитати]....[10, с. 355]».)

Додатки

Додатки (за наявності) оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи.

Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки і мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток _____» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ђ, наприклад, додаток А, додаток Б. Один додаток позначається як додаток А.

Ілюстрації й таблиці, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: Рис. Д. 1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д); таблиця (А.1) – перша таблиця додатка А¹¹.

⁹ Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. 2007. № 6. С. 6.

¹⁰ Мазур О. В. Основи наукових досліджень: Посібник для студентів філологічних спеціальностей. Вінниця, нова книга, 2013. С. 50.

¹¹ Мазур О. В. Основи наукових досліджень: Посібник для студентів філологічних спеціальностей. Вінниця, нова книга, 2013. С. 54.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ І ПРАВА
кафедра ІСТОРІЇ

РЕФЕРАТ

з дисципліни

Назва дисципліни

спеціальність

032 «Історія та археологія»

освітньо-наукова програма

Історія

На тему

XXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXXXXXXX

Виконав (-ла) здобувач (-ка) _Х-го курсу

гр. ІА-Х1ф

ІВАНОВ ІВАН ІВАНОВИЧ

Засвідчую, що у роботі немає запозичень з праць інших авторів без відповідних посилань.

Здобувач (-ка) _____

Перевірив (-ла)

_____ Ім'я ПРИЗВИЩЕ

Київ – 20xx_р.